

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Anna Pogorzelska
Protokolant:	protokolant stażysta Edyta Borucińska

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2015 r. w Warszawie na rozprawie sprawy

z powództwa J. S.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

przy udziale Instytutu (...) z siedzibą w W. , Ogólnopolskiej (...) z siedzibą w W. i (...) Towarzystwa (...) siedzibą w W.

o zapłatę , ustalenie i zobowiązanie

- zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda J. S. kwotę 10 568,39 zł (dziesięć tysięcy pięćset sześćdziesiąt i 39/100 złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 1 czerwca 2011 roku do dnia zapłaty;
- oddala powództwo w pozostałym zakresie;
- zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda J. S. kwotę 3 919,22 zł (trzy tysiące dziewięćset dziewiętnaście i 22/100 złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.
- nakazuje pobrać od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa (Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie) kwotę 221,74 zł (dwieście dwadzieścia jeden i 74/100 złotych) tytułem kosztów sądowych.

Sygn. akt XXV C 430/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 28 lutego 2011 roku ostatecznie sprecyzowanym pismem z dnia 15 maja 2013 roku (k. 471) skierowanym przeciwko (...) S. A. w W. powód J. S. na podstawie art. 12 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym oraz art. 385¹ k. c. wniósł o:

- zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 10.568,39 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 11 maja 2010 roku do dnia zapłaty,
- unieważnienie umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (...) potwierdzonej polisą nr (...), zawartej pomiędzy powodem oraz pozwanym na podstawie wniosku powoda nr (...) z dnia 10 kwietnia 2008 roku z uwagi na zawarcie jej w wyniku stosowania nieuczciwej praktyki rynkowej, albo uznania, iż postanowienia zamieszczone w par. 44 (Opłata Likwidacyjna) Ogólnych Warunków Umowy Ubezpieczenia oraz pkt. 11 (Opłata

likwidacyjna) Tabeli opłat i limitów stanowiącej integralną część Umowy Ubezpieczenia nie wiążą stron z uwagi na to, że postanowienia te nie zostały uzgodnione indywidualnie z Powodem, będącym konsumentem, a przy tym kształtują prawa i obowiązki Powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy;

3. wydanie orzeczenia zakazującego pozwanemu stosowania nieuczciwych praktyk rynkowych polegających na nieinformowaniu konsumentów o zamieszczaniu we wzorcach umownych, o treści zgodnej z Umową Ubezpieczenia, postanowień umożliwiających Pozwanemu jednostronne rozwiązanie takich umów oraz zajęcie 100% składek zgromadzonych przez konsumenta w związku z wykonywaniem takiej umowy, co stanowi sprzeczne z dobrymi obyczajami, rażąco naruszenie interesów konsumentów,

4. zobowiązanie pozwanego do zmiany wzorca „Ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi ze składką podstawową opłacaną regularnie Plan Inwestycyjny (...) nr (...)” oraz „Tabeli opłat i limitów do umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi ze składką podstawową opłacaną regularnie Plan Inwestycyjny (...) nr (...)” załączonych do umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...) opartych na wzorcu umowy zawartej między Powodem oraz A. poprzez wykreślenie par. 44 {Opłata Likwidacyjna} Ogólnych Warunków Ubezpieczenia oraz pkt.1 11 (Opłata Likwidacyjna) Tabeli Opłat w celu usunięcia skutków nieuczciwej praktyki rynkowej polegającej na stosowaniu wobec konsumentów niedozwolonych klauzul umownych wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz dezinformowaniu i wprowadzaniu w błąd konsumentów poprzez nieprzekazanie w sposób jasny i jednoznaczny informacji o wysokości opłat likwidacyjnych pobieranych w związku z obsługą umowy oraz rezygnacją z jej kontynuowania, a także ich wpływu na efektywność przedsięwziętej inwestycji."

5. zobowiązanie pozwanego do złożenia na jego koszt pięciokrotnego oświadczenia na jednej z trzech pierwszych stron dziennika Gazeta (...), (...), „(...)” oraz (...) oświadczenia o następującej treści

(...) S.A. oświadcza, iż stosowała wobec konsumentów niedozwolone postanowienia umowne wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, dotyczące naliczania rażąco wygórowanych opłat likwidacyjnych, związanych z przedwczesnym rozwiązaniem umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym „Plan Inwestycyjny (...)”, przy czym takie postanowienia nie zostały uzgodnione indywidualnie z konsumentami oraz kształtowały ich prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy.

(...) S.A. oświadcza także, iż stosowała nieuczciwe praktyki rynkowe polegające na zatajaniu wobec konsumentów informacji o ryzyku związanym z zawarciem umowy ubezpieczenia na życie z funduszem kapitałowym „Plan Inwestycyjny (...)” oraz dezinformowała i wprowadzała konsumentów w błąd poprzez nieprzekazywanie w sposób jasny i jednoznaczny informacji o wysokości opłat pobieranych w związku z obsługą umowy oraz rezygnacją z jej kontynuowania, a także wpływu takich opłat na efektywność przedsięwziętej inwestycji.

(...) S.A. oświadcza, iż dochowa najwyższej staranności w celu wyeliminowania niedozwolonych postanowień umownych z umów zawieranych z konsumentami oraz nie będzie stosować w przyszłości wobec konsumentów nieuczciwych praktyk rynkowych. "

o objętości co najmniej 24 cm x 12 cm, z tym że okres między publikacją w każdym z wyżej wymienionych dzienników powinien wynosić 7 dni.

6. zasądzenie od Pozwanego na rzecz Federacji (...) (niezależnej organizacji pozarządowej, której głównym celem jest ochrona indywidualnego konsumenta w Polsce wpisanej do rejestru stowarzyszeń i związków Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy pod nr (...) oraz wpisanej do Krajowego Rejestru Sądowego pod nr (...)) kwoty w wysokości 1.000 zł;

7. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Strona pozwana powództwa nie uznała i wносиła o jego oddalenie w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

Na podstawie wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia na życie nr (...) z dnia 10.04.2008r. potwierdzonego polisą nr (...) powód i pozwany zawarli umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (...) (wniosek k. 14-16).

Umowa ubezpieczenia została powodowi zaprezentowana przez doradcę inwestycyjnego pracującego dla (...) SA jako produkt inwestycyjny, który pozwala na pomnażanie gromadzonych systematycznie kwot, nie zaś jako produkt ubezpieczeniowy.

Inwestycja miała zagwarantować bezpieczeństwo finansowe przeciętnemu konsumentowi poprzez systematyczne odkładanie drobnych kwot, które miały zostać użyte w celu przedpłaty kredytu hipotecznego, jaki wcześniej powód zawarł z Bankiem (...) za pośrednictwem tego samego pośrednika pracującego dla (...).

Powód podpisał się pod ww. dodatkowymi oświadczeniami potwierdzającymi, iż zapoznał się z ogólnymi warunkami ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi ze składką podstawową opłacona regularnie – (...) (OWU). Powód potwierdził również, że wiedział o ryzyku inwestycyjnym, że wartość jednostek uczestnictwa jest zmienna i może ulegać istotnym zmianom w zależności od sytuacji rynkowej, postanowieniami dotyczącymi alokacji. Potwierdził także, iż został pouczony, że Towarzystwo pobiera opłaty zgodnie z umową ubezpieczeniową oraz jest zobowiązana do pobierania podatków w przypadkach określonych przepisami, co skutkuje pomniejszeniem kwot należnych Ubezpieczającemu (k. 16). Zapoznał się z Tabelą opłat i limitów.

Zgodnie z treścią ww. umowy, powód był zobowiązany do miesięcznych wpłat w wysokości 500 zł.

W ramach zawartej umowy, powoda obowiązywał wykorzystywany przez stronę pozwaną w ramach wykonywanej działalności ubezpieczeniowej wzorzec umowny o nazwie: „Ogólne warunki ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi ze składką podstawową opłacaną regularnie (...) indeks (...) (OWU) wraz z załączoną do niego Tabelą opłat i limitów /k. 17-30/.

W myśl § 29 ust. 4 ogólnych warunków ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką podstawową opłacaną regularnie (...), w przypadku rozwiązania umowy na skutek okoliczności o których mowa w § 33 pkt 1, 3 i 4 OWU pozwana miała być uprawniona do pobierania opłaty likwidacyjnej oraz opłatę od wykupu w wysokości określonej w Tabeli opłat i limitów. Kwota wartości polisy przeznaczona do wypłaty miała być pomniejszana o należną opłatę likwidacyjną oraz opłatę od wykupu w wysokości określonej w Tabeli opłat i limitów (OWU k. 23, 24).

Zgodnie z tabelą opłat i limitów opłata likwidacyjna w pierwszym i drugim roku polisy wynosi 2 krotność składki podstawowej należnej za 1 rok polisy. W roku trzecim, czwartym i piątym opłata likwidacyjna wynosi 1,5 krotność składki podstawowej należnej za 1 rok polisy, oraz odpowiednio: w szóstym -1,4, w siódmym-1,2, w ósmym -1, w dziewiątym, 0,8, w dziesiątym-0,6 (tabela opłat i limitów k. 28-30).

Powód ponosił opłatę administracyjną umowy w wysokości 9,9 zł miesięcznie, opłatę za ryzyko ubezpieczeniowe 0,05 zł miesięcznie, opłaty za zarządzanie w zależności od rodzaju funduszu kapitałowego do 10 roku polisy od 2% do 2,85% rocznie (tabela opłat i limitów k. 38-30.).

Podczas okresu obowiązywania Umowy ubezpieczenia powód wpłacał składki, które były konwertowane na jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych gromadzone dla powoda przez pozwanego:

- 37.186362 jednostek uczestnictwa w Funduszu (...)Akcji, umorzonych w dniu 10.05.2010r. po cenie 103,62 zł każda na łączną kwotę 3.853,25 zł

- 121.108434 jednostek uczestnictwa w Funduszu (...) Akcji umorzonych w dniu 10.05.2010r. po cenie 37,14 każda za łączną kwotę 4.497,97 zł

- 6.967837 jednostek uczestnictwa w Funduszu Legg Mason Akcji, umorzonych w dniu 10.05.2010r. po cenie 318,20 zł każda na łączną kwotę 2.217,17zł. (bezsporne, potwierdzenie operacji k. 35-66).

W dniu 11 maja 2010 roku powód otrzymał od pozwanego pismo, którym poinformował, iż Umowa ubezpieczeniowa została rozwiązana i powód ma prawo do odbioru kwoty w wysokości 200 zł. Nie wyjaśniony przy tym w żadnym zakresie przyczyn takiego stanu rzeczy (pismo k. 67).

Pismem z dnia 27 maja 2010 roku powód poinformował pozwanego m. in. o niezgodności trybu rozwiązania umowy z treścią samej umowy, bezskuteczności postanowień umowy, które kształtują prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (pismo k. 68-70)

Pozwany w podpowiedzi wskazał, iż powód przez podpisaniem umowy zapoznał się z Ogólnymi Warunkami Ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi ze składką podstawową opłaconą regularnie (...) i w związku tym nie zatajono przez powodem rzeczywistych warunków umowy ubezpieczenia.

Powyższe Sąd ustalił w oparciu o dokumentację powołaną powyżej, która nie była kwestionowana przez strony, a i Sąd nie znalazł podstaw do odmówienia im waloru wiarygodności. Sąd wziął pod uwagę również zeznania powoda oraz świadka J. Ł., uznając je za wiarygodne.

Sąd nie uwzględnił opinii biegłego uznając tę opinię za nie logiczną oraz sporządzoną w sposób chaotyczny i niezrozumiały oraz nieprzydatną dla merytorycznego rozpoznania niniejszej sprawy. Opinia złożona przez biegłego w formie ustnej ,wprawdzie częściowo wyjaśniła stanowisko biegłego w zakresie przedmiotu opinii , jednakże nie była przekonywująca. Sąd oparł się również na zeznaniach powoda oraz świadka J. Ł.

Sąd zważył, co następuje

Powództwo okazało się zasadne w części.

Poza sporem w niniejszej sprawie pozostawało, iż strony w dniu 10.04.2008. zawarły umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi. Strony nie pozostawały również w sporze co do faktu, iż umowy ubezpieczenia została rozwiązane przed upływem 10 lat. Pomimo, iż w sprawie w raz z jej przebiegiem podnoszono wiele kwestii to istotę sporu w niniejszej sprawie stanowiło uprawnienie, które przysługiwało stronie pozwanej na podstawie ogólnych warunków ubezpieczenia, do potrącenia z ogólnej wartości polis kwoty opłat likwidacyjnych w wysokości odpowiadającej zgromadzonym środkom. W ocenie powoda postanowienia ogólnych warunków umowy, na podstawie których opłatę likwidacyjną strona pozwana pobrała stanowią niedozwolone postanowienia umowne, dlatego pobrana opłata likwidacyjna winna być powodowi zwrócona. Natomiast zdaniem strony pozwanej postanowienia dotyczące opłaty likwidacyjnej jako części wartości polisy stanowiącej jedno z głównych świadczeń pozwanej, nie mogą być w świetle obowiązujących przepisów uznane za niedozwolone postanowienia umowne. Podniesiono, iż pozwana poniosła koszty w wysokości 5700 zł tytułem prowizji dla agenta, za pośrednictwem którego została zawarta przedmiotowa umowa, a do kosztów wykonania ww. umowy należy dodać niezrealizowaną marżę pozwanego

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Nie uzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (§ 4). Na podstawie art. 385 2 k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. By określone postanowienie umowy mogło zostać uznane za niedozwolone postanowienie umowne, spełnione muszą zostać cztery warunki: umowa musi być zawarta z konsumentem, postanowienie umowy nie zostało uzgodnione indywidualnie, postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a postanowienie sformułowane w sposób jednoznaczny nie dotyczy „głównych świadczeń stron”.

Na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego w postaci dokumentów Sąd ustalił, iż umowa będąca przedmiotem postępowania została zawarta pomiędzy stroną pozwaną jako przedsiębiorcą a powodem jako konsumentem, jej postanowienia nie zostały uzgodnione z powodem indywidualnie, do głównych świadczeń stron nie należała opłata likwidacyjna, a postanowienie § 44 OWU dotyczące opłaty likwidacyjnej kształtują prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Odnosząc się do pierwszej z wyżej wymienionych przesłanek wskazać należy, że w myśl art. 43 1 k.c. przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 331 § 1, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową. Strona pozwana jako osoba prawna bez wątplenia jest przedsiębiorcą w rozumieniu cytowanego przepisu. Jak stanowi natomiast art. 22 1 k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. W niniejszej sprawie brak jest okoliczności świadczących o prowadzeniu przez powoda działalności gospodarczej, w związku z czym należy ją zaliczyć do grona konsumentów.

Za uznaniem, że postanowienia OWU nie zostały uzgodnione z pozwanym indywidualnie przemawia z kolei fakt, iż stanowią one wzorzec umowy zaproponowany konsumentowi przez kontrahenta. Wzorce (w tym regulaminy) są to bowiem klauzule, opracowane przed zawarciem umowy i wprowadzane do stosunku prawnego przez jedną ze stron w ten sposób, że druga strona (adherent) nie ma wpływu na ich treść. Są one zwykle opracowywane w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego i w sposób jednolity określają one treść przyszłych umów, stąd strona która wyraziła zgodę na stosowanie wzorca nie może według swojej woli i wiedzy zmieniać jego treści. Ustawodawca w imię postulatu zrozumiałości tekstu przepisu art. 385 1 § 1 k.c. posługuje się potocznym określeniem "postanowienie umowy" obejmując nim zarówno postanowienie umowy w ścisłym znaczeniu tego terminu (czyli postanowienie treści czynności prawnej objęte konsensem stron), jak i postanowienie wzorców, które wprawdzie "postanowieniami umowy" w ścisłym znaczeniu nie są, ale kształtują, obok nich treść stosunku zobowiązaniowego (por. wyrok SA w Katowicach z dnia 29.11.2011 r., V ACa 546/11, LEX Nr 1120399). Z samej nazwy „Ogólne warunki ubezpieczenia” wynika, iż warunki te są stosowane przy zawieraniu nieoznaczonej ilości umów i nie zostały ustalone w trakcie zawierania umowy z powodem. Zauważyć jednocześnie należy, że strona pozwana nie wykazała, iż postanowienia dotyczące pobierania opłaty likwidacyjnej zostały z powódką uzgodnione indywidualnie. Wprawdzie powód podpisał oświadczenia do umowy ubezpieczenia z których wynika, iż zapoznał się z Ogólnymi warunkami ubezpieczenia (w tym zapisami dotyczącymi opłaty lokacyjnej) i potwierdził, że zapoznała się z Tabelą opłat i limitów, to nie zmienia to faktu, iż elementem indywidualnego uzgodnienia jest możliwość modyfikacji warunków umowy, a nie wiedza zawierającego taką umowę konsumenta o treści wiążącego go postanowienia. Elementem indywidualnego uzgodnienia umowy nie jest także fakt wyboru przez powoda jednego spośród kilku zaproponowanych przez pozwaną wariantów umów ubezpieczenia i sposobu alokacji składki. Bez wątplenia powód nie miał rzeczywistego wpływu na kształtowanie

ogólnych warunków ubezpieczenia na życie czy wysokości opłat wskazanych w tabeli opłat i limitów, w tym wysokości opłat likwidacyjnych naliczanych w wypadku wcześniejszego rozwiązania umowy. Były to zapisy z góry narzucone i nie negocjowane. Okoliczności tej nie zmienia również fakt, iż powód posiada wykształcenie prawnicze. W ocenie Sądu powyższe nie świadczy o tym, iż powód miał rzeczywisty wpływ na negocjowanie warunków przedmiotowych umów, a złożenie podpisu pod oświadczeniami nie dowodzi tego, iż zapisy umowy były uzgodnione indywidualnie z powodem

W ocenie Sądu postanowienia dotyczące naliczania opłat likwidacyjnych nie określały głównych świadczeń stron, w związku z czym mogą być one uznane za klauzule niedozwolone. W doktrynie wskazuje się, że pojęcie „główne świadczenia stron” należy interpretować raczej wąsko, w nawiązaniu do pojęcia elementów umowy przedmiotowo istotnych (*essentialia negotii*). Do elementów tych zaliczyć będzie można wynagrodzenie i cenę oraz świadczenie wzajemne przedsiębiorcy – towar, usługę, np. elementem tym będzie ilość i cena towaru w umowie sprzedaży, ale już nie określenie jakości towaru (Rzetecka-Gil Agnieszka, Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania - część ogólna, Komentarz do art. 385(1) Kodeksu cywilnego). W przedmiotowej sprawie do głównych świadczeń stron należało spełnienie przez ubezpieczyciela danego świadczenia w przypadku zajścia określonego w umowie wypadku, a także opłacanie składki ubezpieczeniowej przez powoda. Tylko postanowienia bezpośrednio regulujące wskazane kwestie można zatem zaliczyć do postanowień określających główne świadczenia stron. Umieszczone w OWU zapisy dotyczące opłaty likwidacyjnej regulują świadczenia poboczne, związane jedynie pośrednio z głównym przedmiotem umowy. Za tak przyjętym stanowiskiem przemawia fakt, iż opłata ta nie zostanie naliczona w każdym przypadku zawarcia umowy, a jedynie w przypadku jej rozwiązania w okresie pierwszych dziesięciu lat polisy. Omawiane postanowienia mogą mieć więc w pewnych okolicznościach wpływ na wysokość poszczególnych świadczeń stron, jednak nie oznacza to, iż automatycznie należy je uznać za określające świadczenie główne stron. Pojęcie to należy bowiem rozumieć wąsko, zwłaszcza przy ocenie umów zawieranych pomiędzy podmiotem profesjonalnym a konsumentem.

Analizując kwestię dopuszczalności zastosowania przez stronę pozwaną postanowień z § 44 OWU wskazać również należy, że abuzywność postanowienia umowy zachodzi wówczas, gdy postanowienie to kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz gdy na skutek owej sprzeczności dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumenta. Pojęcie dobrych obyczajów nie jest współcześnie rozumiane jednolicie. Z jednej strony przyjmuje się, że są to normy moralne i zwyczajowe stosowane w działalności gospodarczej. Z drugiej strony wyrażony jest pogląd, iż pojęcie to należy odnieść do postępowania jednostki w określonej dziedzinie, z tym że w każdej sferze działalności wykształcają się własne wzorce dobrych obyczajów. Odnosi się ten termin także do zachowania przedsiębiorców w działalności gospodarczej, ewentualnie również do tradycyjnych kryteriów etycznych, wspólnych dla wszelkich sfer aktywności zarobkowej, także do zasad lojalności. Istotą dobrego obyczaju jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Sprzeczne z dobrymi obyczajami będą więc takie działania, które zmierzają do niedoinformowania, dezinformacji, wykorzystania naiwności lub niewiedzy klienta. Termin „interesy” konsumenta rozumiany jest szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny (na co wskazuje dodatkowo forma liczby mnogiej), ale również przy uwzględnieniu aspektu zdrowia konsumenta i jego bliskich oraz dyskomfortu konsumenta, spowodowanego takimi czynnikami, jak strata czasu, dezorganizacja życia, niewygodna, nierzetelne traktowanie, przykrości czy naruszenie prywatności. Ustawodawca wymaga, by naruszenie interesów konsumenta było w stopniu „rażącym”. Określenie „rażący” odnosi się do wypadków znacznego, szczególnie doniosłego odbiegania przyjętego uregulowania od zasad uczciwego wyważenia praw i obowiązków. Jako kryteria oceny przyjmuje się wielkość poniesionych lub groźących strat (kryterium obiektywne), a także względy subiektywne, związane z przedsiębiorcą lub konsumentem. Działanie wbrew „dobrym obyczajom” w rozumieniu art. 385 § 1 k.c. w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku (wyrok SA w Warszawie z dnia 13 września 2012 r., VI ACa 461/12, LEX Nr 1223500).

Mając na uwadze powyższe rozważania oraz przedstawiony przez strony materiał dowodowy Sąd doszedł do przekonania, że postanowienia ogólnych warunkowych umów dotyczące opłaty likwidacyjnej kształtują prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Zgodnie bowiem z § 44 ust. 1 ogólnych warunków ubezpieczenia strona pozwana była uprawniona, po rozwiązaniu umowy, do pobrania

od powoda opłaty likwidacyjnej, której wysokość ustalona została jako iloczyn wskaźnika określonego w tabeli opłat i limitów oraz łącznej wysokości składki podstawowej należnej za pierwszy rok polisy (k. 26). Powołane postanowienia OWU, w ocenie Sądu, prowadziły do przejścia przez stronę pozwaną aktywów sięgających niemal – 100 %, kształtując prawa i obowiązki powoda w sposób niedopuszczalny w relacji konsument – przedsiębiorca. Strona pozwana w świetle OWU miała prawo do naliczenia rażąco wygórowanej opłaty likwidacyjnej, a powód nie miał możliwości jej uniknięcia czy uchylecia się od obowiązku jej uiszczenia, bowiem strona pozwana ustaloną przez siebie opłatę likwidacyjną pobrała w drodze jej potrącenia z kwot przysługujących powodowi. Zachodziła zatem zdaniem Sądu rażąca dysproporcja stron stosunku zobowiązaniowego. Strona pozwana nie wykazała jednocześnie, iż potrącona przez nią opłata likwidacyjna wynikała w całości z poniesionych przez nią kosztów, związanych z rozwiązaniem umowy ubezpieczenia. W sposób ogólny wskazała jedynie, że poniosła koszty akwizycji, bezpośrednio i pośrednio, podając przykładowo wypłaconą kwotę prowizji dla agenta. W ocenie Sądu podawane przez stronę pozwaną koszty są wydatkami ponoszonymi w związku z prowadzeniem przez nią działalności gospodarczej. Nie pozostają one w bezpośrednim związku z faktem rozwiązania umowy z powodem i w znacznej mierze dotyczą działalności strony pozwanej jako ubezpieczyciela, a nie jedynie umowy zawartej z powodem. Przyjęcie stanowiska strony pozwanej prowadziłoby do przerzucenia ryzyka prowadzonej działalności gospodarczej na powoda. W przypadku rozwiązania umowy musiałby on bowiem ponieść nie tylko koszty związane z jej zakończeniem, ale również koszty jakie poniosła strona pozwana w celu zawarcia umowy jak i w trakcie jej trwania. Opieranie wysokości opłaty likwidacyjnej na wskazanych kosztach jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, którym w niniejszej sprawie jest powód.

Nie bez znaczenia dla oceny abuzywności przedmiotowych postanowień jest również orzecznictwo Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W wyroku z dnia 7 października 2011 r. w sprawie o sygn. akt XVII Amc 1704/09 Sąd ten uznał za niedozwolone i zakazał wykorzystywania postanowienia, w którym wysokość opłaty likwidacyjnej, stanowiącej procent środków wypłacanych z subkonta składek regularnych, wynosiła w 1 i 2 roku 99 %, a następnie w kolejnych latach odpowiednio 80%, 70%, 60%, 50%, 40%, 30%, 20% i 10%. Wskazane postanowienie zostało następnie umieszczone w rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. Podobieństwo występujące pomiędzy postanowieniami stosowanymi przez stronę pozwaną a wskazanymi wyżej postanowieniami niedozwolonymi przemawia za przyjęciem, iż zapisy z § 44 OWU stanowią niedozwolone postanowienia umowne. W obu przypadkach przewidziana wysokość opłaty likwidacyjnej jest bowiem wygórowana i nie znajduje jakiegokolwiek uzasadnienia faktycznego.

Podsumowując powyższe wywody wskazać należy, że stosowane przez stronę pozwaną wzorce umów zawarte w § 44 OWU, dotyczące naliczania opłaty likwidacyjnej oraz pkt 11 tabeli opłat i limitów, stanowiące integralną część Umowy ubezpieczenia, stanowią niedozwolone postanowienia umowne i nie są wiążące dla powoda, a w konsekwencji strona pozwana nienależycie potrąciła kwotę 10.568,39 zł. W punkcie I wyroku Sąd zasądził zatem wskazaną kwotę od strony pozwanej na rzecz powoda. Jednocześnie Sąd uznając, iż ww. postanowienia nie wiążą strony, brak było podstaw do unieważnienia całej umowy z uwagi na skonstruowanie roszczenia jako ewentualnego.

Okres od którego zasądzone zostały odsetki od całości dochodzonego roszczenia wynika z uregulowań art. art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Pozwany od dnia 01 czerwca 2011 roku pozostaje w zwłoce bowiem z dniem 30.05.2011r. sporządził odpowiedź na pozew, a przy braku zwrotnego potwierdzenia doręczenie odpisu pozwu, Sąd datę sporządzenia odpowiedzi na pozew przyjął za datę otrzymania odpisu pozwu.

W pozostałym zakresie Sąd oddalił powództwo.

Roszczenia powoda sformułowane zostały w oparciu o art. 12 ustawy o z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, który stanowi, iż w razie dokonania nieuczciwej praktyki rynkowej konsument, którego interes został zagrożony lub naruszony, może żądać:

- 1) zaniechania tej praktyki;
- 2) usunięcia skutków tej praktyki;
- 3) złożenia jednokrotnego lub wielokrotnego oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie;
- 4) naprawienia wyrządzonej szkody na zasadach ogólnych, w szczególności żądania unieważnienia umowy z obowiązkiem wzajemnego zwrotu świadczeń oraz zwrotu przez przedsiębiorcę kosztów związanych z nabyciem produktu;
- 5) zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej na określony cel społeczny związany ze wspieraniem kultury polskiej, ochroną dziedzictwa narodowego lub ochroną konsumentów.

W ocenie Sądu zaprezentowanie produktu w sposób korzystny, w sytuacji gdy produkt taki z natury rzeczy może wiązać się ze stratami finansowymi jak również brak przedstawienia pozwanemu mechanizmu pozwalającego pozwanemu na zaliczenie 100% wszystkich składek zgromadzonych przez konsumenta na poczet opłaty likwidacyjnej w razie rozwiązania umowy nie było praktyką rynkową, która wprowadza w błąd.

W myśl art. 5 Ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym „Praktyką rynkową uznaje się za działanie wprowadzające w błąd, jeżeli działanie to w jakikolwiek sposób powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. ”

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ww. ustawy praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu.

Ponadto, zgodnie z art. 6 ust. 1 Ustawy o Przeciwdziałaniu Nieuczciwym Praktykom Rynkowym praktykę rynkową uznaje się za zaniechanie wprowadzające w błąd, jeżeli pomija istotne informacje potrzebne przeciętnemu konsumentowi do podjęcia decyzji dotyczącej umowy i tym samym powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął. ”

Pozwany przedstawił powodowi informacje dotyczące Umowy Ubezpieczenia. Agent J. Ł. zapoznał powoda z zasadami funkcjonowania przedmiotowej umowy. Miał on świadomość , iż umowa ta wiąże się z określonym ryzykiem , bowiem wynikało to z jej charakteru. Składki wpłacane przez powoda na poczet umowy były inwestowane w fundusze inwestycyjne , które raz mogły przynieść zysk a innym razem stratę. Faktem jest że powód podpisał. iż zapoznał się z umową i OWU oraz tabelą opłat i limitów, zatem znał ich treść. Niektóre postanowienia umowy mogą wydawać się niejasne i trudniejsze do zrozumienia , ale nie budzą wątpliwości co do ich rzeczywistego sensu. Niewątpliwie umowa i OWU i tabela opłat i limitów wymagały wnikliwego , dokładnego ich przeczytania i przeanalizowania. W tym miał pomóc powodowi J. Ł. , który prezentował mu ten produkt ubezpieczeniowy. W niniejszej sprawie jednak pamiętać należy, iż powód nie może być traktowany jako przeciętny konsument, posiada on bowiem wyższe wykształcenie prawnicze wraz z ukończoną jedną z aplikacji prawniczej. Mimo, iż nadal jest on klientem detalicznym a nie profesjonalnym, co do których stosuje się inny poziom ochrony w toku świadczenia usług inwestycyjnych, to w ocenie Sądu powód podpisując oświadczenie o zapoznaniu się z umową, OWU oraz tabelą opłat i limitów winien mieć świadomość sensu zapisów tam zawartych, zważywszy na poziom wykształcenia powoda. Ponadto jeżeli zapisy nie były precyzyjne czy trudne do jednoznacznego odczytania to nie było przeszkód by powód zwrócił się o ich dodatkowe wyjaśnienie do Agentu J. Ł..

W ocenie Sądu nie można uznać , iż działania pozwanego wprowadziły w błąd powoda i to tego rodzaju , że nie podjąłby on decyzji o zawarciu umowy.

Zawieranie umów o takim charakterze jak umowa, którą zawarł powód nie jest zabronione przez prawo. Wiele takich umów funkcjonuje na rynku, jako produkt proponowany przez banki i są one pozytywnie oceniane jako produkty bezpieczne dla klientów.

To na powódzie spoczywał obowiązek wykazania, że praktyka rynkowa stosowana przez pozwanego jest nieuczciwa. Natomiast pozwany miał obowiązek udowodnienia, iż stosowana przez niego praktyka rynkowa nie wprowadza w błąd. W ocenie Sądu powód nie wskazał na jakiegokolwiek działanie bądź zaniechanie pozwanego, które stanowi praktykę nieuczciwą, wprowadzającą w błąd i powodującą, iż ze względu na to działanie bądź zaniechanie powód zawarł przedmiotową umowę.

Powód żądał wydania przez Sąd orzeczenia nie stosowania nieuczciwych praktyk rynkowych polegających na nieinformowaniu konsumentów o zamieszczaniu we wzorcach umownych, o treści zgodnej z Umowa Ubezpieczenia postanowień umożliwiającących Pozwanemu jednostronne rozwiązanie takich umów oraz zajęcie 100 % składek zgromadzonych przez konsumenta

Zauważyć jednak należy, iż postanowienia umowy ubezpieczenia nie zawierają stwierdzeń, iż pozwany ma jednostronną możliwość rozwiązania umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Obowiązujące przepisy prawa nie przewidują możliwości jednostronnego rozwiązania umowy ubezpieczenia przez ubezpieczyciela. Możliwość rozwiązania umowy ubezpieczenia przewiduje art. 830 § 2 Kodeksu cywilnego, zgodnie z którym umowę uważa się za wypowiedzianą przez ubezpieczającego, jeżeli składka lub jej rata nie została zapłacona w terminie określonym w umowie lub w ogólnych warunkach ubezpieczenia mimo uprzedniego wezwania do zapłaty w dodatkowym terminie określonym w ogólnych warunkach ubezpieczenia. Zapisy odzwierciedlające postanowienia przedmiotowego przepisu znalazły się w § 33 OWU. Z takim też przypadkiem mieliśmy do czynienia w przedmiotowej sprawie, a mianowicie w związku z nieopłaceniem składki ubezpieczeniowej przez powoda i bezskutecznym wezwaniu do jej zapłaty umowa ubezpieczenia uległa rozwiązaniu. Bez znaczenia w tym zakresie pozostaje skuteczność dowodzenia w zakresie skutecznego wezwania do zapłaty zaległych rat.

Umowa ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym jest umową nazwaną i uregulowaną w przepisach prawa, tj. w kodeksie cywilnym i w ustawie z dnia 22 maja 2003 roku o działalności ubezpieczeniowej z dnia 22 maja 2003 r. Art. 12a. oraz art. 13 ustawy o działalności ubezpieczeniowej wyraźnie wskazują jakie informacje powinny być zawarte w ogólnych warunkach ubezpieczenia, natomiast postępowanie w sprawie nie wykazało, że ogólne warunki ubezpieczenia, na podstawie których powód zawarł z pozwanym umowę ubezpieczenia, nie spełniają wymogów ustawowych.

Powód wnosił również m.in. o zobowiązanie pozwanego do zmiany wszystkich umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowymi funduszami kapitałowymi (...), których stroną jest pozwany oraz jakiegokolwiek konsument, w celu wyeliminowania z obrotu umów zawierających rzekome postanowienia stanowiące nieuczciwą praktykę rynkową polegającą m.in. na stosowaniu wobec konsumentów niedozwolonych klauzul umownych wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W ocenie Sądu powód nie ma legitymacji czynnej do występowania z takim żądaniem, gdyż powodowi nie przysługuje roszczenie o kształtowanie treści umów, których stroną powód nie jest.

Na takie stanowisko wskazuje wyraźnie treść art. 12 Ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym z dnia 23 sierpnia 2007 r. (Dz.U. Nr 171, poz. 1206) dalej zwana „Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym”, na której przepisach opiera swoje żądania powód.

Ponadto na gruncie obowiązujących przepisów prawa (art. 830 § 3 Kodeksu cywilnego) pozwany - zakład ubezpieczeń nie ma możliwości jednostronnej zmiany obowiązujących umów ubezpieczenia. Do zmiany jakiegokolwiek umowy ubezpieczenia konieczna jest zgoda drugiej strony tej umowy, tzn. ubezpieczającego.

Odnośnie żądania powoda w zakresie zamieszczenia oświadczenia w prasie Sąd pragnie zauważyć, iż póki co żaden z zapisów umowy ubezpieczenia, z której powód wywodzi swoje roszczenia, nie został wpisany do rejestru klauzul niedozwolonych prowadzonego przez Prezesa UOKiK. Aby móc stwierdzić, czy dana klauzula jest niedozwoloną to niezależnie od istnienia podobnej klauzuli umownej w rejestrze należy każdorazowo ją ocenić.

Konsekwencją powyższych rozważań było oddalenie w całości roszczeń powoda opartych o art. 12 ustawy o z dnia 23 sierpnia 2007 roku o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w trybie art. 98 kpc. Mając na uwadze całokształt okoliczności niniejszej sprawy, Sąd uznał iż mimo oddalenia powództw w całości to strona powodowa wygrała niniejszy proces w całości. Na koszty procesu składała się kwota 529 zł - tytułem opłaty od pozwu, 2400 zł - koszty zastępstwa prawnego, 990,22 zł - koszty wynagrodzenia biegłego.

Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa -kasa Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 221,74 zł tytułem kosztów wynagrodzenia biegłego, które zostały tymczasowo poniesione przez Skarb Państwa.